

СТЕФАН ГЕЧЕВ
ПАБЛО ПИКАСО
1881-1974

chitanka.info

Има имена, които съдържат в себе си и биографията, и представата за творчеството на човека, който го носи. Като споменем имената на Данте, Леонардо, Шекспир, Ботев, ние вече знаем всичко. Такова име е и Пикасо. И това е много удобно за този, който сяда да напише биографията му в няколко страници. Защото за милиони хора Пикасо е художникът, който е нарисувал „Герника“ и „Гълъбът“ — две полюсни творби, неразривно свързани. При това аз нямам за задача да говоря за художника Пикасо, а за един друг, много по-малко известен Пикасо: писателя сюрреалист.

Всъщност самият Брьотон не го е смятал за сюрреалист, макар че това било чест за движението. Брьотон заявява, че никой няма правото да слага каквото и да било етикет върху творчеството на Пикасо. И това е вярно. Но когато през 30-те години художникът се приближава, движейки се по огромната си траектория на ярка звезда, до планетата на сюрреалистите, той решава за известно време да тръгне и по тази орбита. Оттогава датират неговите сюрреалистични скулптури от метал. Пак тогава е написал сюрреалистични текстове, извадки от които давам по-долу. Те са печатани в историческото списание за модерно изкуство „Кайе д’ар“, издавано от известния познавач на това изкуство, приятел и меценат на повечето модерни художници и писатели в Париж от първата половина на нашия век Зервос. Текстовете на Пикасо, печатани в списанието, са представени от Брьотон.

Пикасо е бил безстрашен човек. Не се е боял да тръгне по всички неизследвани посоки в изкуството, по всички пътища, които са могли да го доведат до нови схващания на действителността. Нещо повече: там, където други са вървели колебливо дори след като първи са откривали пътя, той смело е вървял напред; защото, както сам читателят ще се убеди, като сравни другите сюрреалистични текстове с неговия, ако съществува един напълно организиран по правилата, създадени от сюрреализма, поетичен експеримент, това са текстовете на Пикасо, както и пиесата му „Желание, уловено за опашката“ от 1941 г. Тук автоматичното писане е доведено до съвършенство, потокът на несъзнанието е напълно отприщан, липсата на главни букви и препинателни знаци дава възможност на този, който чете, да се приобщи към потока на несъзнанието, приличен по-скоро на огромен словесен водопад. На пръв поглед — писане за самото писане. И все

пак ако четем по-внимателно текстовете на Пикасо, ще ни се разкрият много неща дори от характеристиката на твореца: ритмично повтаряне на думи и изрази в различни варианти, своеобразен ритъм, който се усеща на много места, както и лукава ирония, която се подава иззад редовете — с една дума, много от онова, което е присъщо и на художника Пикасо. Нека подчертая още веднъж: никой от сюрреалистите, включително Брьотон, Крьовел или Деснос, не е постигал такова пълно освобождаване на авторовото подсъзнание, каквото постига Пикасо. Разбира се, тук не става въпрос за литературната стойност на произведенията. Просто Пикасо е искал да опита.

Навярно някои читатели ще се запитат: какъв смисъл, нужно ли е било на Пикасо да пише подобна модернистична „литература“? За да не пренебрегна този въпрос, нека ми бъде позволено да дам отговора чрез един личен спомен.

Имах случая да прекарам една нощ в компанията на Пикасо и Елюар. Беше в Полша през 1948 г. По онова време полската столица представляваше още грамади разрушени здания и планини от тухли, от които едва израстваха новите контури на града. Към три часа сутринта се намерихме в моята стая на хотела, след като бяхме обиколили няколко нощни заведения, които вече бяха открити във Варшава. Случи се така, че докато другите гости разговаряха с Елюар, ние с Пикасо седяхме настрана пред чашки кафе. Навярно добил смелост от алкохола, който бях поел (Пикасо почти не пиеше), набрах кураж да му задам един въпрос, който дълго време ме занимаваше по онова време.

— Господин Пикасо, вие сте член на ФКП, комунист. Защо тогава рисувате така, че работниците, народът не могат да ви разбират?

Пикасо не отговори веднага. Помълча, после каза:

— Вижте, драги. Когато не ми е ясен някой проблем от икономиката или политиката, аз позвънявам на Морис Торез и му казвам: „Морис, ще дойда при тебе.“ Той, разбира се, ме приема и аз го моля да ми разясни въпроса, който не ми е ясен. — Пикасо отново помълча и продължи, като чукаше леко с длан по масата в ритъма на думите, които произнасяше: — А когато Морис Торез се сблъска с някой въпрос по изкуството, той идва при мене.

Нека напомня пак: тези думи бяха казани в 1948 година.

Естествено, бях смутен. Ние бяхме свикнали тогава на съвсем друг начин на мислене.

По-късно, когато преживях отново тази сцена и си повтарях репликата на Пикасо, започнах да разбирам истинското ѝ значение.

Пикасо беше експериментатор. Както казах по-горе, той е търсил непрестанно, изследвал е непознати области на духовната реалност и винаги е откривал нещо ново. Защото без експериментиране, без опити (те, разбира се, не всякога са успешни) не може да се върви напред в нито една област на материалната и духовната еволюция. И ако искаме да си изясним въпросите, трябва да се обръщаме към специалиста по този клон на човешкото знание и умение, към експериментатора, който е опитал различни пътища, за да открие нещо ново. Моля за извинение, че повтарям банални истини, но колкото и странно да е, те твърде често се забравят.

Затова Пикасо е опитал и пътя на сюрреализма. Затова неговият огромен изследователски опит му е давал правото той да изказва компетентно мнение по проблемите на изкуството. И то пред Морис Торез.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.